

Xemeneies vora el riu

Les antigues fàbriques construïdes durant la segona meitat del segle XIX i la primera del XX enlairen esveltes xemeneies de totxo. També la majoria de fàbriques tèxtils situades a la vora dels rius Cardener i Llobregat per aprofitar un salt d'aigua tenen la seves xemeneies. I és que les fàbriques no podien pas refiar-se del cabal inconstant d'aquests rius, molt menys encara abans de la construcció dels pantans de Sant Ponç i de La Baells. Els calia recórrer a les calderes i màquines de vapor per assegurar el funcionament de la fàbrica en temps de secada, si no de tota, almenys d'algunes màquines. D'aquí la presència de les gràcils xemeneies a les antigues fàbriques vora el riu. L'aigua no va desplaçar al carbó. Va ser la millora progressiva en la generació i distribució d'electricitat que va apagar les calderes i estroncar el fum de les xemeneies. La seva presència és testimoni d'un passat industrial.

A Manresa, a la vora del Cardener, queden les xemeneies de les fàbriques Blanca i Vermella a Sant Pau, poc més enllà la de l'antiga Rajadell Fabril i més avall, i molt especialment, la de la fàbrica dels Comtals. Totes quatre xemeneies estan catalogades com elements de patrimoni industrial protegit de la ciutat. Els Comtals constitueix l'única colònia industrial del municipi de Manresa. A la vegada és una de les colònies més completes i ben conservades, manté les funcions industrials i residencials, i llueix com a ensenya una magnífica xemeneia de secció hexagonal.

Ara les coses han canviat. A finals del segle XX, a les vores del Cardener i el Llobregat vam veure enlairar-se una altra mena de xemeneies, metàl·liques, pintades de verd per quedar dissimulades, sense fàbrica a baix ni fum a dalt. Són torres de trencament de càrrega del col·lector de salmorres que serveixen per equilibrar a l'interior del tub les pressions causades pel desnivell. D'aquesta mena de xemeneies no n'ha de sortir res, però de tant en tant hi ha avaries i vessaments de salmorra que maten la vegetació i contaminen el sòl de l'entorn.

Prop de Manresa, a la vall del Llobregat n'hi ha una entre Viladordis i els Tres Salts, una altra prop a Sant Benet de Bages i una tercera dins d'un recinte industrial a la Botjosa. A la vall del Cardener en trobem al pla de Palous entre Sant Joan de Vilatorrada i Callús i a Palà de Torroella, ambdues a la riba dreta. La torre de Boades, a Castellgalí, és més complexa perquè hi conflueixen els dos ramals del col·lector.

La presència d'aquestes columnes en honor al col·lector enmig del paisatge de vora el riu ha de seguir i encara augmentar. S'ha presentat l'anomenat *document previ ambiental* per un nou col·lector de salmorres des de Cardona i Balsareny fins a Abrera. Fa uns anys es va desdoblir ja el tram de col·lector entre Abrera i el mar per conduir la salmorra de rebuig estreta de l'aigua del Llobregat en el procés de la planta potabilitzadora

d'Abrera. Val la pena recordar que aquesta salmorra s'incorpora aigües amunt al Cardener i al Llobregat, originada als runams salins de Súria i Sallent.

El nou col·lector al Bages ha d'anar paral·lel a l'actual en quasi tot el recorregut. S'hi afegeix un tram de 7 km a Balsareny per recollir la salmorra provinent dels plans de la companyia Gas Natural d'obrir dipòsits de gas al subsòl salí. El projecte preveu convertir un cabal de 160 litres per segon d'aigua dolça de la Sèquia de Manresa, captada del Llobregat abans de ser malmesa per la mineria, en salmorra que caldrà evacuar per un col·lector. Mal negoci pel Llobregat.

El *document previ ambiental* dibuixa també noves captacions per recollir, almenys en part, salmorra de surgències al Fusteret (Súria), a la vall de Soldevila (Sallent), a la Botjosa (Sallent) i al Riudor (Sallent) que actualment van a parar a la xarxa fluvial. La DG de Qualitat Ambiental de la Generalitat va concedir l'any 2008 autorització ambiental de l'explotació minera d'Iberpotash a Sallent sota la condició de realitzar totes aquestes captacions abans d'acabar l'any 2010. Mentre al 2012 les captacions de salmorra i el nou col·lector no han passat d'un *document previ ambiental*, Iberpotash ha redactat amb tots els detalls un projecte d'ampliació del runam del Cogulló cap a ponent, cap als plans de Ridor. És d'esperar que, un dia o altre, el nou col·lector de salmorres al Bages que ha de substituir al vell i caduc es construirà; de les captacions de salmorra minera que es dispersa al medi i de la seva eficàcia ja en parlarem.

Quan les obres del nou col·lector finalment arribin, la riba esquerra del Cardener al tram urbà de Manresa serà íntegrament remoguda. Molt probablement els plàtans del passeig del Riu i els arbres de ribera a Sant Pau en rebuin nefastes conseqüències. Els plànols situen una nova torre de trencament de càrrega del col·lector entre les cases de Miralpeix i el riu, que s'incorporarà al paisatge presidit pel Puigberenguer.

Si les xemeneies vora el riu d'abans, les de les fàbriques tèxtils, llençaven el fum negre del carbó que empudegava l'aire, les noves són per contenir la salmorra d'una mineria de potassa que salinitza l'aigua. Aprendre mai a treballar sense embrutar?

Text i fotos: JORDI BADIA

Fotos pàgina anterior: a l'esquerra, la xemeneia de la fàbrica dels Comtals, a la vall del Cardener; a la dreta la torre del col·lector de salmorres prop de Viladordis, a la vall del Llobregat.